

ગુજરાત પોલીસ

સબ ઈન્સ્પેક્ટર (SI)

Gujarat Police Department

ભાગ – 2

ઈતિહાસ અને સંસ્કૃતિ

ઈતિહાસ અને સાંસ્કૃતિક વારસો

INDEX

Sr NO	TOPIC NAME	PAGE NO.
1	વૈદિક કાળ (ઈ.સ. 1300)	2
2	વર્ણમાળા	4
3	અજાત શત્રુ	5
4	બૌદ્ધ ધર્મ	6
5	શકવંશ	10
6	પહલવ	11
7	કુષાણ વંશ	12
8	વાસુદેવ પ્રથમ	14
9	ગુપ્ત વંશ	15
10	ચંદ્રગુપ્ત દ્વિતીય	18
11	સ્કંદગુપ્ત	19
12	હર્ષવર્ધન	21
13	ચાણક્ય વંશ	22
14	કદમ વંશ	23
15	રાજરાજ ચોલે	25
16	મધ્યકાલીન ભારત	28
17	મોહમ્મદ ગજનવી	29
18	ફિરોજશાહ તુગલક (FST)	33

19	સૈયદ વંશ	35
20	લોદી વંશ	36
21	કેન્દ્રિય પ્રશાસન	40
22	ન્યાય અને દંડ વ્યવસ્થા	43
23	મહેસૂલ વિભાગ (રાજસ્વ)	44
24	વિજયનગર સામ્રાજ્ય	45
25	Modern History	57
26	ઔદ્યોગિક ચરણ	58
27	1857 ની ક્રાંતિ	60
28	મોડર્ન ભારત	63
29	1935 ભારત શાસન અધિનિયમ (લઘુ બંધારણ)	74
30	મુસ્લિમ લીગ અને પાકિસ્તાનની માંગ	76
31	ભારત છોડો આંદોલન	78
32	સુભષચંદ્ર બોઝ અને આઝાદ હિંદ ફોજ	79
33	કેબિનેટ મિશન (1946)	81
34	સિંધુ ખીણની સભ્યતા	84
35	ગુજરાતના મથકો	85
36	ગાંધીજી	89
37	સત્યાગ્રહો	90
38	ગુજરાત વિદ્યાપીઠ	92

39	બારડોલી સત્યાગ્રહ	94
40	રાજપૂત વંશ (ઈ.સ. 746 - 1304)	96
41	સોલંકી વંશ (ઈ. સ. 942 -1244)	98
42	મૂળરાજ સોલંકી	99
43	વાઘેલાવંશ (1244 -1304)	104
44	ગુજરાત સાંસ્કૃતિક વારસો	107
45	લોક નૃત્યો	108
46	લોકનાટક ભવાઈ	108
47	કચ્છ	113
48	ગુજરાતની રાજનીતિ	118
49	નાસ્તિક	120
50	ચિહ્નો	122
51	સ્વતંત્ર સલ્તનત	124
52	ચાંપાનેર	127
53	ગુજરાતમાં મુગલ	129
54	મરાઠા યુગ (1734 -1857)	134
55	સંસ્કૃતિ (ઈ. સ. પૂર્વે 1500 -600)	138
56	ગુજરાતનો ઇતિહાસ	146
57	મધ્યકાલીન ગુજરાત	149
58	આર્ટ અને કલ્ચર	154
59	જૈન ધર્મ	158
60	મોર્ય યુગ	162

61	ચંદ્રગુપ્ત મોર્ય	162
62	બિંબિસાર	163
63	અશોક	164
64	ગુપ્તનું વહીવટી તંત્ર	165
65	ગુપ્તનું વિજ્ઞાન	166
66	સોલંકી કાળ અને વહીવટી તંત્ર	167
	સાંસ્કૃતિક વારસો	
67	ભારતની ચિત્ર કલા	168
68	World હેરિટેજ સાઈટ	171
69	કર્ણાવતી નગર	172
70	સંતો અને ધર્મ પ્રચારકો	173
71	ભારતમાં સ્ત્રીઓનું સ્થાન	177
72	તહેવારો અને તેનો ઇતિહાસ	179
73	ગુજરાત ના લોકમેળો	185
74	વિશેષ તિથિઓ અને તેનું મહત્વ	188
75	ગુજરાત માં યોજાતા મહોત્સવો	189
76	ભારતીય સંગીત અને તેનું મહત્વ	191
77	સંગીત ધારણાઓ	194
78	લોક સંગીત ના પ્રકાર	195

79	ખિલજી ના સરદાર	196
80	ગુજરાત ના ગામોની વિશેષતાઓ	197
81	ખાસ વ્યક્તિ	199
82	સૌરાષ્ટ્ર	202
83	ગુજરાત ના શિલ્પ અને સ્થાપત્ય	207
84	નાટ્યકલા ગુજરાત ની	209
85	ગુજરાતની સંગીત કલા	212
86	ગુજરાતની નૃત્ય કલા	215
87	ગુજરાત ના પ્રસિધ્ધ ધાર્મિક સ્થળો	220
88	ભારતની પ્રાચિન સંસ્કૃતિ અને તેના અવશેષો	223
89	વિવિધ શૈલીઓ	224
90	ભારતમાં પુરસ્કારો	226
91	ભારતની ગુફાઓ અને ચિત્રકલા	230
92	ભારતની વિવિધ શૈલી તેમજ ચિત્ર શૈલી	231
93	હસ્ત શિલ્પ	236
94	દરભંગા ધ રાણા	239
95	લોક સંગીત	241
96	વાદ્યો	244
97	લોક નૃત્યો	245
98	ભારતની નાચકલા	249
99	દક્ષિણ ભારતની નાટ્યકલા	252

100	વૈદિક વારસો અને સાહિત્ય	254
101	ગ્રંથો	255
102	ભારતીય ભાષાઓ	256
103	ભારતીય સંગીત વારસો	258
104	ભારતમાં યોજાતા મહોત્સવો	262
105	અમર સાંસ્કૃતિક વારસો	268
106	FAMOUS FROM INDIA & GUJARAT	271
107	લોક નાટ્ય કલા	273
108	ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ	276
109	વાદ્યના પ્રકારો અને સ્વરો	279
110	કલા અને વારસો	280
111	ગુજરાતનો ઇતિહાસીક વારસો	286
112	ભારતના વંશો અને ધર્મ	291

द्वैतवाद - माधवाचार्य
अश्वेतवाद - शङ्कराचार्य
विशिष्ट द्वैतवाद - रामानुजाचार्य
त्रैतद्वैतवाद - निम्बडार्य
शुद्धद्वैतवाद - वल्लभाचार्य

सांख्यदर्शन - कपीलमुनी
योगदर्शन - पतंजली
उत्तरमीमांसा - जादशयल
पूर्वमीमांसा - जैमिनीय
वैशेषिक - इशाए
व्याय - गौतम

द्वैतवाद - माधवाचार्य
त्रैतद्वैतवाद - निम्बडार्य
द्वैतवाद - शङ्कराचार्य
विशिष्ट द्वैतवाद - रामानुजाचार्य
शुद्धद्वैतवाद - वल्लभाचार्य

सांख्य - कपील
योग - पतंजली
व्याय - गौतम
वैशेषिक - इशाए
उत्तरमीमांसा - जादशयल
पूर्वमीमांसा - जैमिनीय

अरुणायल प्रदेश

मीजारम

अरुणायल प्रदेश

नागालैण्ड

मडोपूर

मैवाल्य

मडोपूर

सिडडाम

नागालैण्ड

असम

असम

मडोपूर

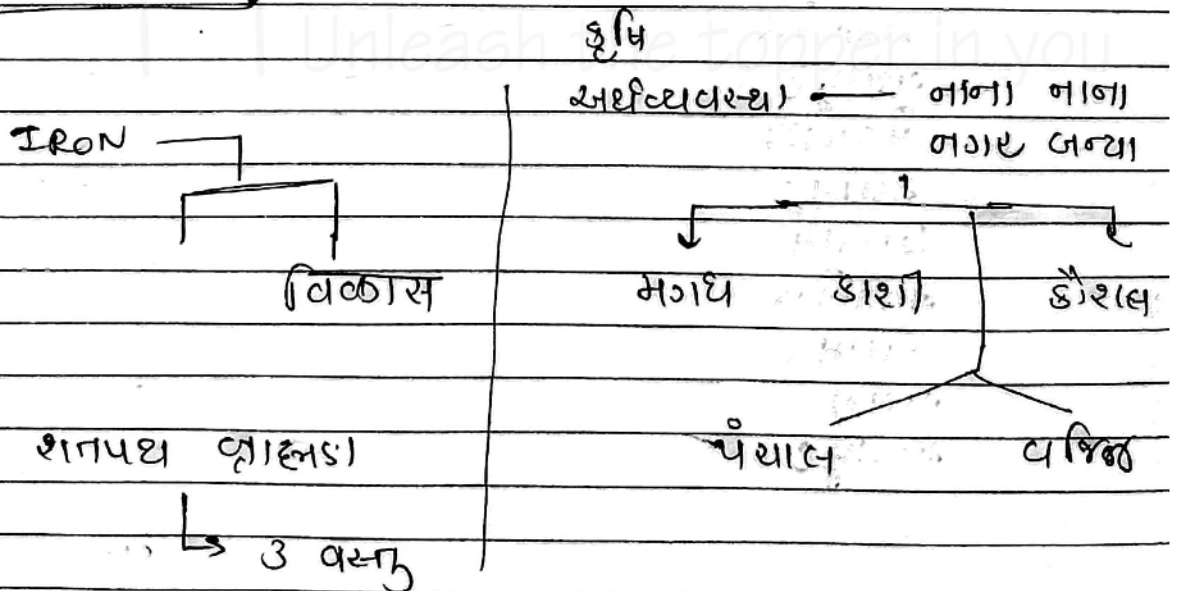
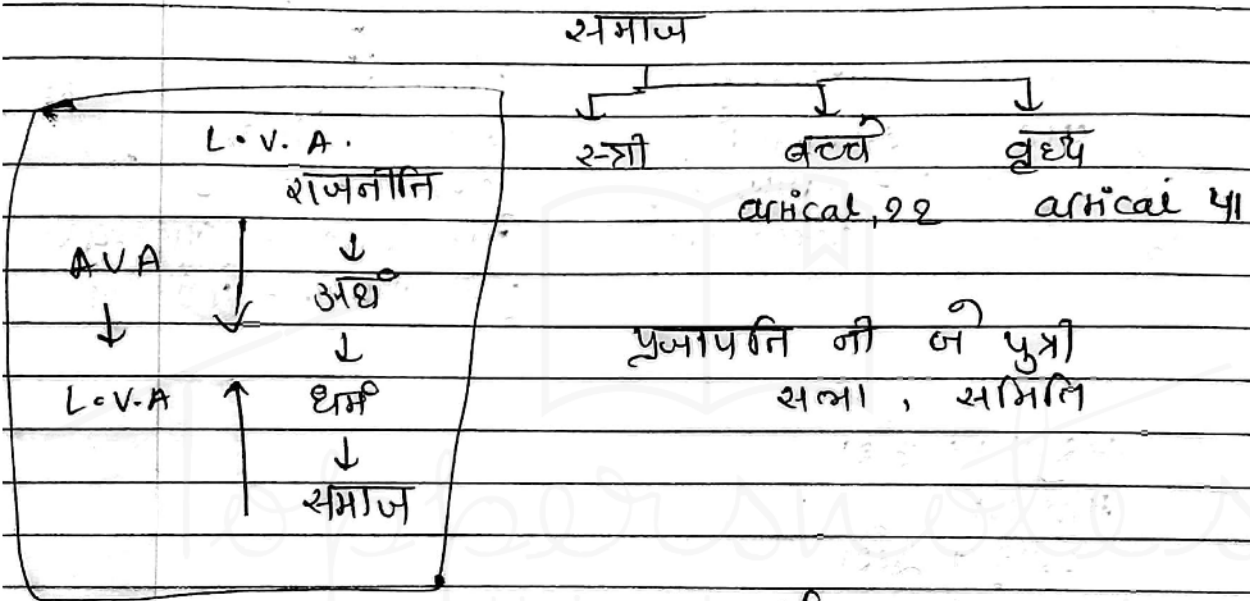

वैदिक का काल (घ.स. पूर्व 1300)

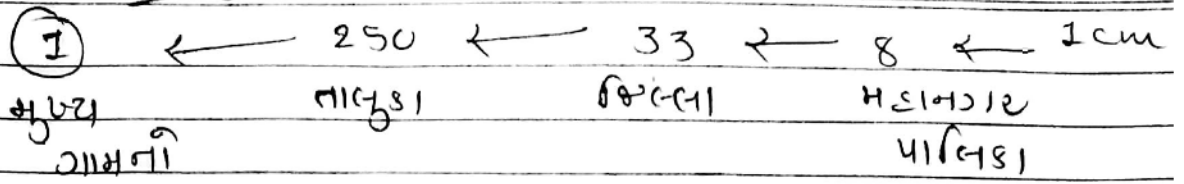
उत्तर वैदिक का काल (घ.स. पूर्व 1000 था 500)

L → L.V.A. [later Vedic Age]

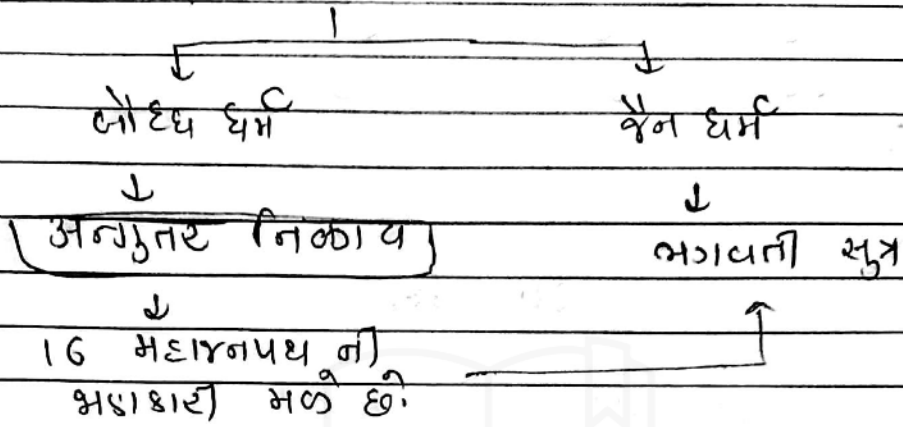
मोक्ष
समाज → राजनीति → अर्थ, धर्म

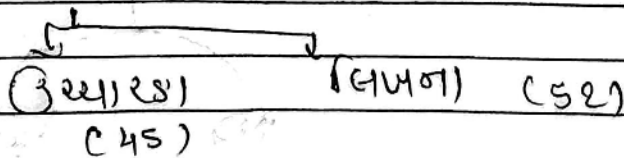
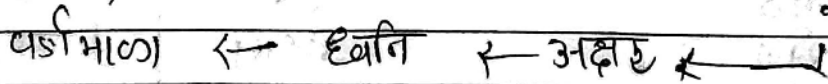
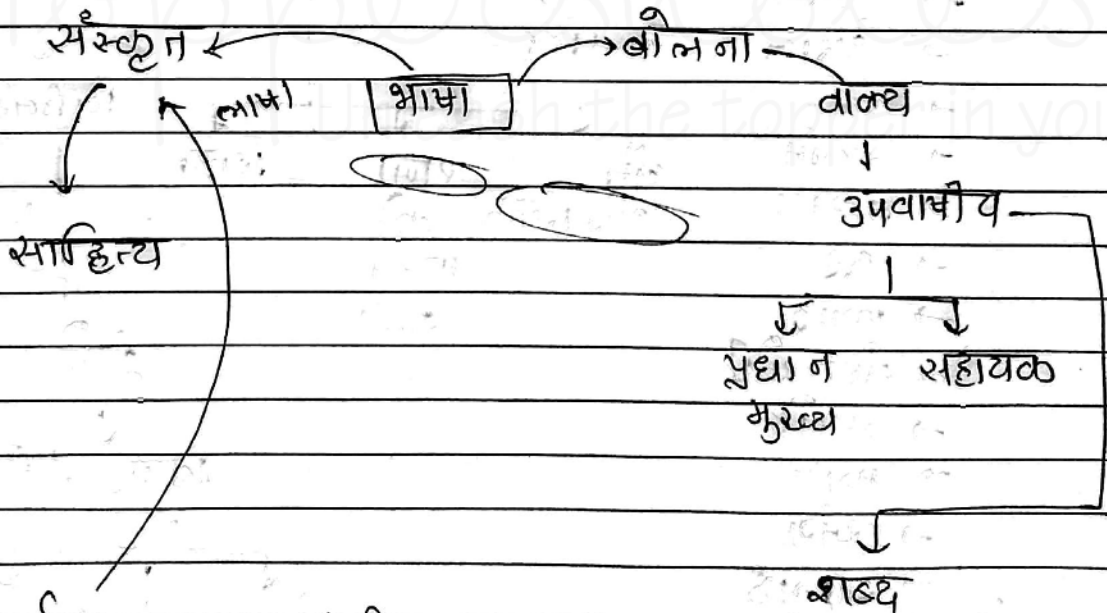
ग्राम → नगर → शहर → महान → महान पथ → राज्य → साम्राज्य

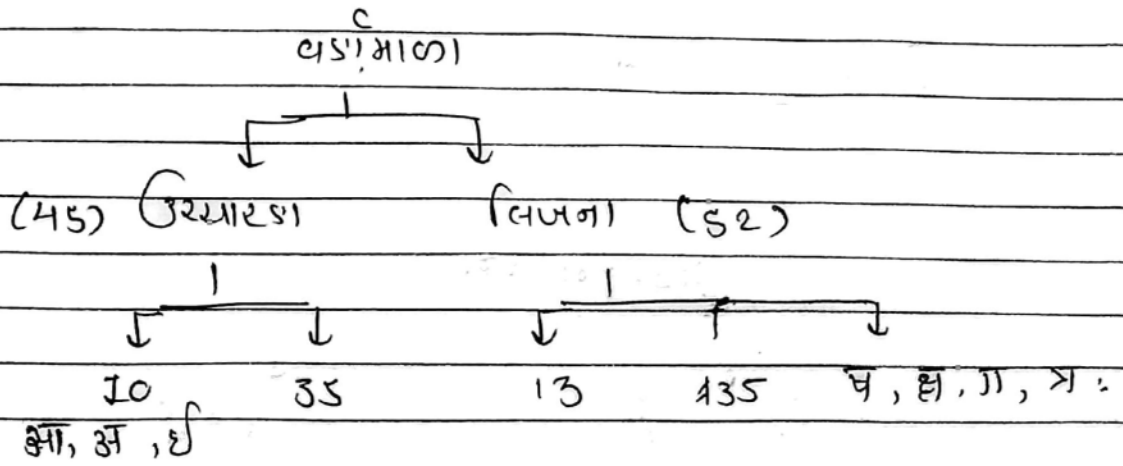

महाजन पथ

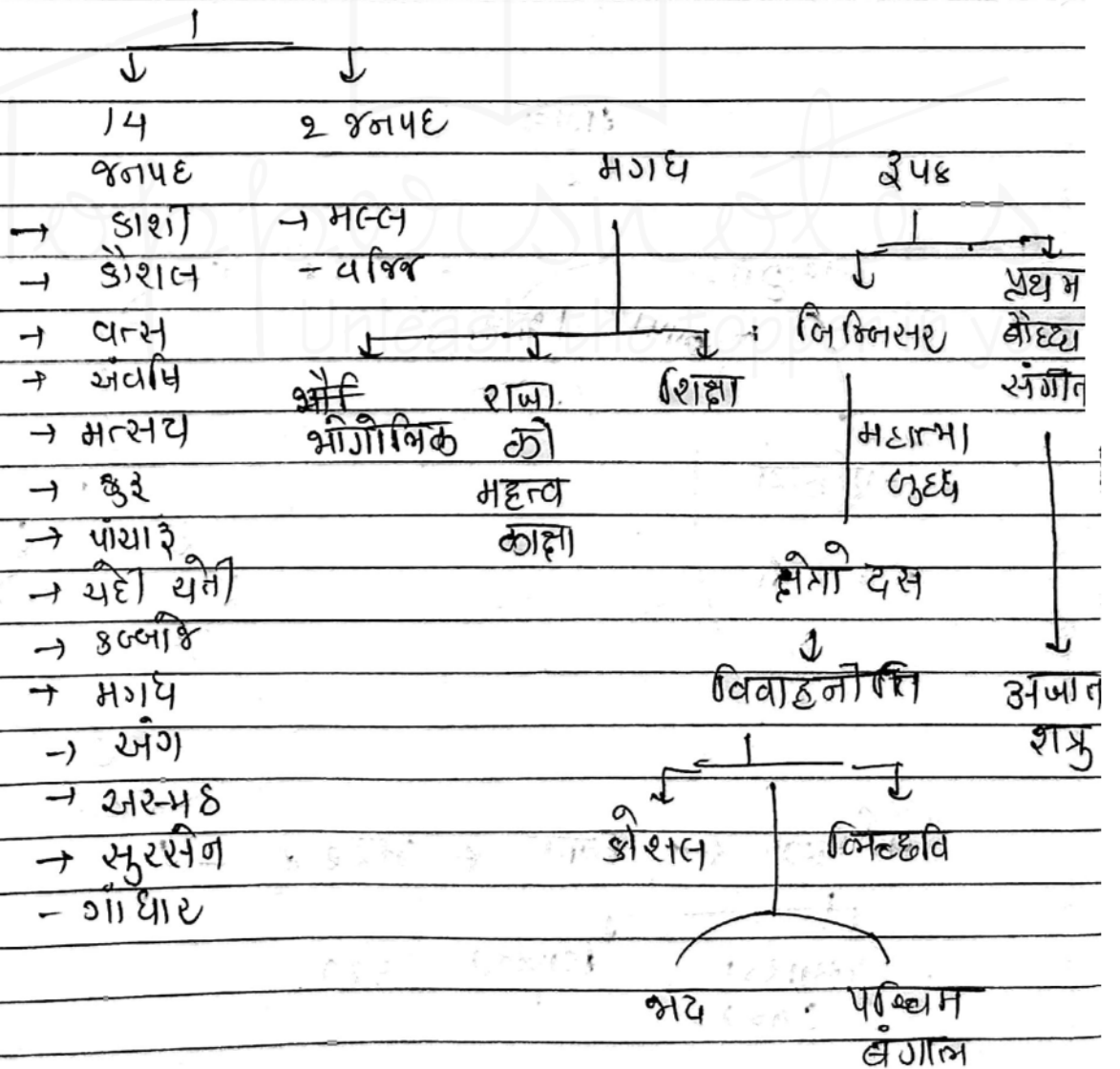
मगध

रूपक वंश

16 महाजनपथ

अज्ञात शत्रु

प्रशान्तजीहित (मामा)

कौशल
(डाशा)

वज्रि

त्वत्सकार → कुरानितवी विजय.

धनानंद

ना दरवार मांथी

दाणवीय

वंगाल

लक्ष्मीना

विष्णुगुप्त

डाहिल्य

होडराया

गैम रमता एता.

राजकीकर्म म → राज्यन) निधम

दाणवीय

खरोद लमह

जाळक जेडु एतु

शासक कौन

त्याधी जाळकन

लक्ष्मीना लंघ

जया व मवोपोगु

आपौने सैनिक

मनाच्या अने ती

(चंद्रगुप्त मौर्य

एता.)

दियाँ गई अपराध

दंड के अनुरूप

था।

लडने सदरा लंधी

(प्रमाडा दीक)

→ प्रशासक के

सही के जामत

उचित

अनुचित

दियाँ गई अपराध

दंड के अनुरूप

था।

लडने सदरा लंधी

(प्रमाडा दीक)

→ प्रशासक के

सही के जामत

उचित

अनुचित

निष्पक्षता

तर्क

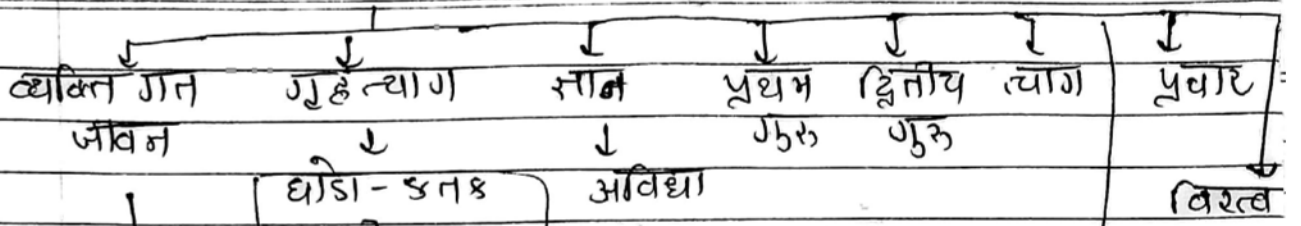
ईमानदारी

स्वायत्ती

सत्य-

निरिच्छता

बौद्ध धर्म

→ नाम - सिद्धार्थ

माता - मयाभाया

पिता - शुद्धोधन

पत्नि - यशोधरा

पुत्र - राहुल

गुरु - शीशुपत्य

शान प्राप्त
स्वतंत्र ज्ञानकथा

व्यक्तिगत जीवन (२४ वर्ष)

→ पालन पोषण

(माताना मृत्यु बाद - (मासी) प्रभपति गौतमी)

जन्म - 563 BC.

मृत्यु - 486 BC.

→ २९ वर्ष की उमिर में गृहत्याग

महाभिनिष्कामिण इतिहास है।

गृहत्याग (चार दृश्य भया)

1) वृद्ध व्यक्ति

2) बीमार ॥

3) मृत ॥

4) सन्ध्यासी

ज्ञान

↓

1) दुःख है।

2) दुःखों का समुदाय।

3) दुःख से मुक्ति भीनी।

4) दुःख निरोध

प्रतिपदा गामिनी

निर्माण

↓

दीपक में जलवाह रत्न

↓

धरणाओं में अंत → प्रतीत्व → समुदाय

प्रभासा

↓

जन्म - दार्थी
दार्थी नाडल्या = धाड
धुवा ल्यवश्या = सांड

२१ वर्ष मां जदार नीडळती वजत

उरवेला (उधामे)

धज्वर ✗
पुनैशकस ✓

अलाइ कलाम → प्रथम गुरु

नौ धर्म

डपिल

(साश्व दर्शन) - साश्वत → साश्वत दर्शन प्रकृति न
↓ महत्व माने छे.

→ धज्वर नी जगतनी निर्माडा डरवावाळी नदि मागता
लता.

→ धज्वर नी सता पर विश्वास नदि डरतो.

द्वीतीय गुरु

रुद्रकरामपुत्र → योगदर्शन

↓

चिंतन

↓ तपस्या

ज्वर उवला मां तपस्या उ ब्राह्मण साथे

↓
(पुत्रांजु)
नाम
सुभता

1) कौडिय

2) लडिक

3) कल्प

4) अश्वथति

5) महानाम

भार नवसापी ता → ब्राह्मण नाराज धर गवा.

उस वर्ष नी वयर्मा जीम् तपस्था भौधगाया मा इरी.

नदी = निरंजना

लुप्त = पीपल

भगवान् भौध नै ज्ञान मव्युं

↓
भौध पुजिमा

निरत्व

title

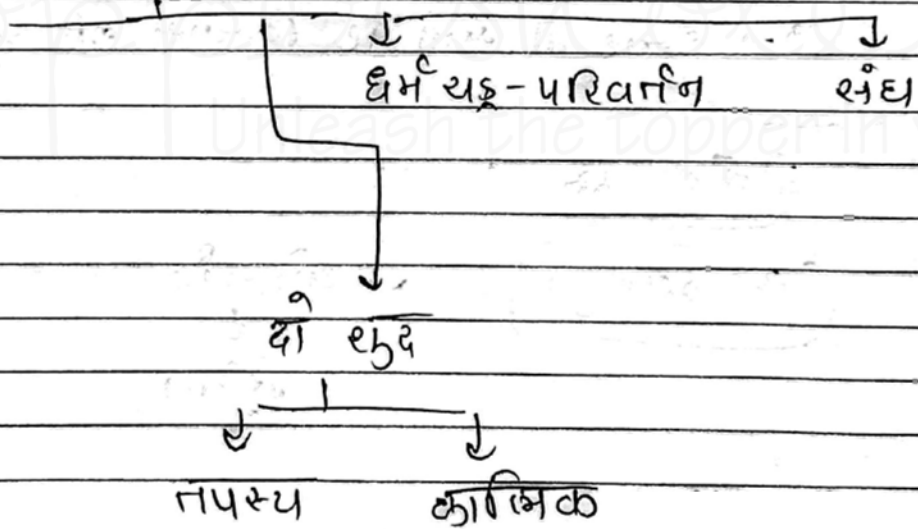
↓ ↓ ↓
संघ लुप्त धम्मं

भौध (पुडाशा)

शाक्यमुनि

तथागति

उपवेश

प्राचीन भारत में

शक → पहलव - कुषांडा

यस वंश

↓

मिनाजर

पुरातक - मिलिज्ड पण्डा

↓

महावानी

↑

जौध मिष्टु नागसेन से मिनाजर नी यया

अरी पोयन सी

व्यापार अर्थव्यवस्था

युनान नी यया व्यापार

सिंध्य क्षेत्र नी अर्थनामा इरिवाय है.

→ मिनाजर ना सिक्कामा धर्मयुक्त प्रकारना सिक्का यलावती.

→ लिड युनानी युद्धैर्हाईडी वंश

↓

परिक्रम पंभजन ना क्षेत्रमा

↓

शासक → अरीवालडिस

↓ राहुत

इलियाडोरिस से भारत मां गुडुडवज

अभिलेख नी स्थापना करी विसनगर
मां.

Important facts (लिड युनात)

→ सौपुधम आ समयमां सिक्का पर रामजीना चित्र अंकित
इरावला इता.

→ सौपुधम सोनाना सिक्का यलाववामां आल्था.

→ युना नी अरी भारतमां इन्ज नामना सिक्का यलाव्था
इता.

→ डला माटे गांधार शैली नी शरुआत थर्छ.

→ युनानी जी माथी ४ भारत नी डेलीटर नु गान प्राप्त थक्युं.

→ युनानी आँ आँ भारत नी डेलीनस्टीक डला नुं गान आथ्युं.

गांधार शैली

↳ (युनान आनी भारतनी शैली मिस्र छै.)

शड वंश

→ शड नी सीधीयन पडा डट्टेवातुं थलुं. आनी मुल आधार थिनना ह्रीम साथे मंडायेली थलुं.

→ धनमे तेनी शासनन शरुड डट्टेवाय छै. पांच शासनन थली. १) अशुधानीस्तान ३) मथुरा ५) उज्जैन
२) लक्षशिला ४) मदाराष्ट्र

उज्जैन नी शासन

आथे छै. तेनी मया ह्यप्रथ नी उपाधि धारण डरो थली.

राष्ट्र नी शड

संस्थापक भुमड थली. आनी प्रमुल रात्र — थली.

राजन नी उपाधि धारण डरी थली. तेनी समयनी प्रमुल गार मंडीये थलुं. तेनी सिडडा नासिड था मळे छै. तांजा अनै यांदाधी जनैला थली.

दामन

दामननी वशिष्ठ पुत्र पुलमावी नी डराव्या थली.

નુ પ્રમાણ જુનાગઢના અભિલેખ થી મળી છે. આ અભિલેખ
સંસ્કૃત ભાષામાં પદ્મનો અભિલેખ છે.

(50 A.D.) લિપી - પ્લાટી

આ એકમાત્ર અભિલેખ છે. જેમાં ચંદ્રગુપ્ત અને અશોકે ના
એક સાથે નામ મળી છે.

આ અભિલેખમાં સુદર્શન તજાવની ફરોથી રચના કરવાની
વાત કરી હતી સુવિશાખ દ્વારા.

અંતિમ શાસક

રુદ્રસિંહ તૃતીય હતો. જેમી ગુપ્તવંશ નો શાસક
ચંદ્રગુપ્તો પરાજય કર્યો હતો. અને તેણે વિક્રમાદિત્ય
ની ઉપાધી ધારણ કરી.

58 AD વિક્રમાદિત્ય વાત કરી હતી.

પદ્મવ

1) પદ્મવ દેરાની હતો.

→ એની ભારતમાં સંસ્થાપક મિપ્ટ્રેક્સ પ્રથમ હતો.

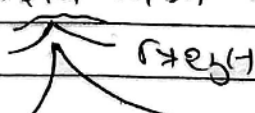
પ્રથમ શાસક ગૌડકનિજ હતો. → ગદેલદાર તકતેલદિ
અભિલેખ મળી છે.

→ આરસના સિકકા પર. ગૌડકનિજ ને વિજયવર્મા ને કહેવામાં
આવે છે.

कुशाड वंश

- कुशाड ने यूनाना पश्चिम क्षेत्रमा रहैवाला "युरि" नामी भति ना हुता.
- आ वंशको अक राजा बुधशांग तेने (कुशाड) इने छे.
हरान → लीडिया
अइधान → ना क्षेत्र पर जमावडा कर्या.
- कुकुल इडडिसैस डालुल अने गाधार पर विजय मैलवने परलवार भारतमा (नाजाना) सिडडा यलाववामा खाव्या हुता.
- प्रथम यजत जे आइति इ द्वीभाषी होये छे.
- द्वीभाषी सिडडा कुकुल इडडिसैस ना समयमा यलाववामा खाव्या हुता.
- आनी उपाधी महाराज वैमि विम इडडिसैस

विम इडडिसैस

- आनी शासक → पंभल तथा तक्षशिलाना क्षेत्रमा हुनु. तेडी नाजाना सिडडा सर्वाधिक यलाव्या हुता. अने सोनाना दिगार नामना सिडडा नु परलवार यलाववामा मुड्या हुता.
- आ अंतिम शासक हुता तेडी हुमाषी सिडडा यलाव्या हुता. आ पहिली शासक हुता तेडी सिडडा पर तेनु नाम राख्यु हुनु. सिडडा पर उपर.
- आना सिडडा पर शिव लक्षत ना उत्सव मळै छे.
नदी त्रिशुल
त्रिशुल धार शिव नु यिग मळै छे.